

דף נד.

עין משפט ב.

יו"ד סימן קנז פעיף א

א. כל העבירות שבתורה חוץ מע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים אם אומרים לו לאדם שיעבור עליהם או יהרג אם זה בצינעה יעבור ואל יהרג.^ר ואם ירצה להחמיר על עצמו וליהרג רשאי^ש אם העכו"ם מתכוון^ח להעבירו על דת.

הגה: ואם יכול להציל עצמו בכל אשר לו צריך ליתן כל אשר לו^א ולא יעבור על לא תעשה.

הגה: בכל מקום שאמרו שכל שבידו למחות ואינו מוחה נתפס באותו עוון, מ"מ בדבר שיש חשש סכנה^ב אינו צריך להוציא ממונו על כך.

א. ב. גם בשאר עבירות^ג אם אומרים לו שיעבור או יהרג והוא בפרהסיא, דהיינו שזה בפני עשרה מישראל חייב ליהרג ולא יעבור, אם העכו"ם מתכוון להעבירו על דת. אבל אם אינו מתכוון אלא להנאתו יעבור ולא יהרג.

ר. מימרא דר"י בשום ר"ש בן יהוצדק בסנהדרין דף ע"ד ע"ב. נמנו וגמרו.

ש. טור וסמ"ק ורא"ש בפ"ב דע"ז מירשלמי ור"ן בפ"ד דשבת ורי"ו.

ת. אבל אם אינו מתכוון להעבירו על דת אלא להנאת עצמו, אסור להחמיר ונקרא חובל בעצמו וצריך לעבור ולא יהרג, כ"כ מרי"ו.

וכתב הב"ח אפי' בפרהסיא אינו רשאי למסור נפש, כיון שאינו מתכוון להעבירו על דת אלא להנאת עצמו, אבל מהפרישה משמע דרשאי אם זה בפרהסיא אפי' באינו מתכוון להעבירו על דת. ואם הדור פרוץ והשעה צריכה לכך רשאי אפי' על מצוה קלה כדי שיראו העם לאהבה את ה' ולירא אותו בכל לבם. והב"ח פסק כרמב"ם שכל שדינו שלא יהרג ולעבור ונהרג הרי זה מתחייב בנפשו ויש חולקים, והכל לפי הענין והשעה. ש"ך ס"ק א'. ועיין בשו"ת ברכה של החיד"א מה שהשיג על הש"ך, והעלה דרבא פליג על אביי שם וס"ל דלא מהני קרקע עולם לפרהסיא ואסתר שאני דהנאת עצמן היה ע"ש.

א. כ"כ הר"ן בפ' לולב הגזול ורשב"א וראב"ד וריב"ש בסי' שפ"ז.

אבל במצות עשה אפי' מצוה עוברת א"צ לבזבז יותר מחומש מנכסיו. ש"ך ס"ק ג'. ואם יש סכנת אבר צ"ע אם זה דומה לממון וצריך לתת להם להוציא לו האבר ולא יעבור על לא תעשה או שזה דומה לנפשות, וסיים דנראה לקולא ע"ש.

ב. מימרא דר"י שם בסנהדרין, וכרבא שם, וגם מימרא דר"י שם.

ג. וא"צ בפניהם ממש אלא כל שיודעים מהעבירה, והכי מוכח בגמ' מאסתר. ש"ך ס"ק ד'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

ואם זה שעת גזירה על ישראל לכדם, אפי' על רצועת המנעל המיוחדת לישראל ד' יהרג ואל יעבור.

הגה: ודוקא אם רוצים להעבירו במצוות לא תעשה, אבל אם גזרו שלא לקיים מצות עשה אין צריך לקיימה וליהרג.

אם לא שהשעה צריכה לכך ורוצה ליהרג ולקיימה, הרשות בידו.

א. ג. בע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים אפי' בצינעה ושלא בשעת הגזירה ואפי' אין העכו"ם מכוון להעבירו על דת אלא להנאתו ה', הרי זה יהרג ולא יעבור.

הגה: ודוקא כשאומרים לו לעשות מעשה, כמו שאומרים לאיש לגלות ערוה או שיהרג, אבל אם אונסים לאשה מישראל לבא עליה או שרוצים להשליך ישראל על תינוק להרגו י' או שהוא כבר מוקשה ורוצים לאנס אותו לערוה בזה א"צ ליהרג י'.

הגה: כל איסור ע"ז ועריות ושפיכות דמים אע"פ שאין בו מיתה רק לאו בעלמא ה' צריך ליהרג ולא יעבור, אבל על לאו דלפני עוור לא תתן מכשול יעבור עליו ט' ולא יהרג.

הגה: עכו"ם הבא על בת ישראל פנויה י' אינו בכלל גילוי עריות.

ד. היינו שלישראלים היו נוהגים ברצועות נעליים שלא כדרך העכו"ם כגון שיש צד יהדות בדבר כגון דשל העכו"ם אדומות ושל הישראלים שחורות.

ה. מימרא דרב, ומשום חומר עצמן ע"כ בכל ענין אסור, וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן, וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מיסודי התורה.

ו. ובע"ז כגון שכפפו קומתו להשתחות לע"ז. ש"ך ס"ק ח' מהרא"ש.

ז. אא"כ הוי בפרהסיא, כ"כ רי"ו. אבל הש"ך השיג עליו וכתב דאפי' בפרהסיא א"צ ליהרג. ש"ך ס"ק ט'.

ח. משמע דבערוה דרבנן לכו"ע יעבור ולא יהרג ופשוט הוא. ש"ך ס"ק י'.

ט. ר"ן בפ' כל שעה ובפ' בן סורר ומורה, וכגון שאנסו לישראל להשאל דבר מה לע"ז וכיוצא בזה. ט"ז ס"ק ה'.

י. ודוקא פנויה, אבל א"א גילוי עריות ממש הוא, ולפ"ז צ"ל דאסתר פנויה היתה, ובפנויה אפי' עושה מעשה שהביאה הערוה עליה אינה בכלל עריות, אבל ישראל הבא על עכו"ם בכלל עריות הוא דיהרג ואל יעבור, והיינו דוקא בפרהסיא אבל כנ"י כתב אפי' בצינעה יהרג ולא יעבור. ועיין באבן העזר סי' ט"ו וט"ז איזהו גילוי עריות. ש"ך ס"ק י"ב.

הגה: עכו"ם שאמרו לישראל תנו לנו אחד מכם ונהרוג אותו, לא יתנו להם אחד מהם אלא אם יחדוהו ואמרו להם תנו לנו פלוני ב.

וי"א דאפי' ביחדוהו אין למוסרו, אא"כ חייב מיתה ל.

הגה: נשים שאמרו להם עכו"ם תנו לנו אחת מכך ונטמא אותה, אפי' יטמאו כולם ב לא ימסרו נפש אחת מישראל.

הגה: כל מקום שנאמר יהרג ואל יעבור, אם עבר ולא נהרג אע"פ שחלל את ה' מ"מ נקרא אנוס ופטור.

ודוקא שלא יכל לברוח ב אבל אם יכל לברוח מהם ואינו עושה הרי הוא ככלב השב על קיאו ונקרא עובר במזיד.

עין משפט ג.ד. יו"ד סימן קמה סעיף ה

ה. יא. בעלי חיים אינם נאסרים ואפי' השתחוה לכהמה שלו לא נאסרה ב.

ב. ממשנה פ' ח' דתרומות, והרמב"ם בפ"ה מהלכות יסודי התורה.

ל. ב"י בשם רש"י והר"ן כשבע בן בכרי, וכתב הרמב"ם ומ"מ אין מורין להם בן לכתחילה, ופי' הט"ז אלא יניחו הדבר להמון עם וכמו שירצו יעשו, ואע"ג דשבע בן בכרי לא היה חייב מיתה ע"פ דין תורה אלא ע"פ חק המלכות שמרד בדוד, מ"מ מוסרין אותו אם יחדוהו ומזה נלמד לזמנינו דמי שפושע ומורד במלכות מוסרין אותו, ומן הראוי למסור אותו אפי' לא יחדוהו. וה"ה אם היה עוסק בזיופים או שאר דברים שיש בהם סכנה לכלל, פשיטא שמוסרין אותו כיון שהוא רודף לשאר ישראל ע"י מעשיו הרעים, אבל צריך לחזור על צדדי היתר לפני שמוסרים אותו, וכשיש איסור למוסרו, גם לממון או לבית אסורים אסור. דכיון שנפל בידם אין מרחמין עליו. ט"ז ס"ק ח'. ובברכי יוסף העלה דהלכה כדעה זו.

מ. כ"כ הב"י בשם הר"ן, ואם יחדו אשה אחת ימסרו אותה, אבל לדעה השני' ברמ"א רק בחייבת מיתה ימסרו אותה.

מ"מ אם אמרו תנו לנו אשה פלונית ונטמא אותה ואם לאו נהרוג כולכם, בזה מותר לתת להם האשה שיחדו, דאין מעשה מצד האשה ואינה בכלל גילוי עריות ואינה בכלל תיהרג ולא תעבור וע"כ מוסרין אותה. ט"ז ס"ק ט'.

נ. ואף שתחלתן באונס, כמ"ש בכתובות נ"א ע"ב מהריב"ש. וכ"כ הב"י בשם הרמב"ם בפ"ה מיסודי התורה.

ס. ממשנה בתמורה דף כ"ח.

אבל עשה בה מעשה **ע** ששחטה לאלילים אפי' שחט סימן אחד **פ** נאסרה ואפי' אינה שלו.

ה. יב. ודוקא עכו"ם אוסר דבר שאינו שלו, אבל ישראל אינו אוסר דבר שאינו שלו **צ** שבודאי אינו מכוון אלא לצערו. וי"א אפי' יש לו חלק בה אינו אוסר **ק**.

ואם ישראל מומר הוא או שהתרו בו וקיבל ההתראה הרי זה אוסר גם באינו שלו **ר**.

דף נד:

עין משפט א. יו"ד סימן קמה פעיף ז

ז. י. אע"פ שקרקע עולם אינו נאסר, אם עשה בו מעשה **ש** כגון שחפר בו שיחין או מערות לאלילים נאסר.

עין משפט ב.ג. יו"ד סימן קמה פעיף ט

ט. יג. אע"פ שבעלי חיים אינם נאסרים אם החליף בעלי חיים באלילים נאסרים **ה**, אבל חליפי חליפין כגון שהחליף בעלי חיים **א** בחליפי

ע. מימרא דר"י בע"ז דף נ"ד.

פ. היינו אפי' מעשה כל שהוא ואפי' חצי סימן מגמ' ורש"י. כ"כ הש"ך בס"ק כ"א. ועיין בפ"ת אות ג' ודוקא באמר בפירוש שהוא שוחט לשם ע"ז אבל במחשבה בעלמא לא נאסר אם לא בשחיטה גמורה.

צ. אפי' במעשה גדול כגון ששחט בה ב' סימנים. ש"ך ס"ק כ"ב.

ק. כיון שיש לחבירו חלק בה ואינו אוסר אותו דאינו שלו ודאי כוונתו רק לצער.

ר. דאין כוונת המומר רק לצערו אלא גם לעובדה, שכיון שהתיר עצמו למיתה אין לך מומר גדול מזה, מחולין דף מ"א.

ש. מימרא דר"י שם בדף נ"ד. ומדברי הרמב"ם משמע אפי' לא השתחוה להם בפועל נאסר מיד, אבל הטור כתב והשתחוה להם, ואולי אין מחלוקת ותלוי אם הוא גוי או ישראל דבישראל בעינן שהשתחוה להם אח"כ אז נאסר ובעכו"ם אפי' לא השתחוה, וכמו שכתב הש"ך בס"ק ח'.

ת. מימרא דר"י בע"ז דף נ"ד. וכגון שהיה לו אלילים והחליפן לעכו"ם בבהמות, רש"י.

א. לאו דוקא בעלי חיים אלא כל דבר ודרשו מ"כי חרם הוא", הוא ולא חליפי חליפין. ש"ך ס"ק כ"ד.

האלילים מותרים ויש אוסרים גם בזה.

עין משפט ד. אה"ע סימן כח פ"ה כב

כב לו. עבר ומכר - איסורי הנאה וקידש בדמיהן, מקודשת. ואם מכרם לישראל ולא ידע הלוקח שהם איסורי הנאה וקידש בדמיהן, הרי זו^ג ספק מקודשת. אבל באיסורי הנאה של ע"ז או בדמיהם, אינה מקודשת.

ב. ממשנה נ"ו ע"ב בקידושין, ואפי' באיסורי הנאה מן התורה.
ג. ע"פ הירושלמי אינה מקודשת כלל, אבל הר"ן והרא"ש כתבו דאפשר דתלמודא דידן חולק וסובר דזה הופך להיות הלואה דלהוצאה ניתנה בידו של המוכר ולכן מקודשת מספק, אבל המוכר לגוי אף שלא הודיעו מכיון שהגוי יכול לאכול האיסורי הנאה עצמם, לא הוי מקח טעות ומקודשת. כ"כ בח"מ.